

A Vidéki Színházi Hét összefoglaló jelentése – 1951. július 16.

A Magyar Színház- és Filmművészeti Szövetség rendezte meg 1951–1956 között valamennyi társulat részvételével a Vidéki Színházak Ünnepi Hete rendezvényeit, amelynek keretében a vidéki színházak kaptak lehetőséget a budapesti bemutatkozásra. A dokumentum az első ünnepi hét tapasztalatait foglalja össze.

Előkészítő munkák:

I.

1951. június 18-án Kende elvtársnál a Színházi Főosztályon tartott értekezleten, a Vidéki Színházak Ünnepi Hetének megrendezése alkalmával, a Magyar Színház- és Filmművészeti Szövetségre a következő feladatok hárultak:

- A bemutató darabok előadásának sorrendszerű beosztása.
- A főpróbák és az előadások művészi levezetésének biztosítása.
- A Minisztérium Színházi Főosztálya által szervezett üzemi viták vezetéséhez, vitavezetők kijelölése.
- A Szövetségben tartandó háromnapos vita megszervezése és lebonyolítása.
- Központi iroda felállítása a Vidéki Hét tartama alatt, a Minisztériummal közösen a Szövetségben.

A Szövetség részéről a feladatok végrehajtásáért felelősek: Gáspár Margit, Marton Endre, Szilágyi Bea titkár.

II.

A Szövetség a megkapott feladatok után rendkívüli vezetőségi ülésen foglalkozott a Vidéki Színházak Ünnepi Hétével, ahol Márki Géza beszámolt annak szervezeti felépítéséről, majd Marton Endre ismertette a Szövetségre háruló feladatokat és azt a tervet és javaslatot, mely szerint a Vidéki Hét lebonyolítható. A vezetőség a beszámolót és a javaslatot elfogadta. Kijelölte a háromnapos vita vezetőit sorrend szerint: Marton Endre, Horváth Ferenc, Gáspár Margit, Major Tamás, Horvai István és Gellért Endre személyében. Kijelölte továbbá a vita tartamára Kossuth-díjas és kitüntetett művészekből az elnökséget és a főpróbákra és előadásokra ügyeletes rendezőket. Kijelölte az üzemi vitákhoz vitavezetőknek a következő fiatal rendezőket: Katona Ferenc, Békés András, Lendvai Ferenc, Vadász Ilona, Vámos László. A Szövetség vezetősége elfogadta azt a javaslatot, hogy minden pesti színház a hét tartamára patronáljon egy, a fővárosba érkező vidéki színházat.

Gáspár Margit színházi elfoglaltságára hivatkozva, lemondott, amit a vezetőség elfogadott, a Szövetség részéről a Vidéki Bizottság további vezetője Marton Endre, és Szilágyi Bea titkár.

III.

A Szövetség vezetősége június 29-én közös megbeszélésre hívta meg a budapesti színházak párttitkárait és [...] ¹⁶⁸-titkárait, ahol ismertette a Vidéki Színházi Hét jelentőségét és fontosságát, majd megtette a Szövetség következő javaslatait:

Minden budapesti színház patronáljon egy vidéki színházat.

A patronáló színházak fogadják pályaudvaron virággal az érkező vidéki kartársakat.

Öltözőiket az előadásra virággal díszítsék fel.

Minél nagyobb számban vegyenek részt a főpróbán.

Tartsanak tapasztalatcserét és legyenek mindenben segítségre patronált vidéki kartársaiknak.

A fenti javaslatokat a párttitkárok és az [...] ¹⁶⁹-titkárok elfogadták.

¹⁶⁸ Olvashatatlan az eredetiben.

¹⁶⁹ Olvashatatlan az eredetiben.

IV.

Június 29-én d.u. 5 órakor a Szövetség vezetősége ülést tartott az üzemi viták zavartalan lebonyolítása, illetve tervszerű megállapítása végett. Az ülésen részt vett a Minisztérium részéről [...] ¹⁷⁰ elvtárs, aki az üzemi viták felelős szervezője volt.

A feladatok végrehajtása.

A pályaudvaron a színházak fogadtatása a vidéki színészekre igen nagy hatással volt. Egyedül a debreceni Csokonai Színházat nem tudtuk fogadni, mivel azok a kijelölt idő helyett, már a hajnali órákban megérkeztek.

A főpróbák művészi lebonyolítása minden zavar nélkül simán megtörtént. A főpróbákon a budapesti színházak tagjai igen nagy létszámmal vettek részt, amik nagyon jól elősegítették a főpróbák kitűnő hangulatát.

Az előadások művészi lebonyolítása teljes mértékben sikerült. A pécsi Nemzeti Színház *Jegor Bulicsov* ¹⁷¹ előadásában Fesztoráczy Kató betegsége miatt, annak szerepét Szövetség felkérésére Ilosvay Katalin, az Ifjúsági Színház tagja játszotta el.

A patronáló színházak nagy lelkesedéssel hajtották végre benyújtott tervüket. Így mind a pesti és vidéki színház között mély és komoly tapasztalatcsere történt. (ezek feldolgozása most folyik a Szövetségben) Azonkívül a patronáló pesti színházak, illetve színészek rendszeresen találkoztak és tartottak megbeszéléseket a hét különböző napjain.

Az üzemi viták a helytelen megszervezés miatt már az első alkalomkor [...] ¹⁷² Az [...] ¹⁷³ a győri társulat tagjai a kijelölt [...] ¹⁷⁴ nagy lelkesedéssel megjelentek, ahol a helyszínen közölték velük, hogy az elmarad, a társulat tagjaiból ez igen rossz [...] ¹⁷⁵ váltott ki. A Szövetség vezetősége ezután az est után, mivel úgy látta, hogy a viták lebonyolítása a továbbiakban sincs biztosítva, javaslatot tett annak megszüntetésére. A Minisztérium a hét folyamán mégis megszervezett két üzemi vitát, melyből az egyik a miskolci Nemzeti Színház előadása Rákosi Műveknél megtörtént, a debreceni Csokonai Színház vitája viszont a MAVAG Gépgyárban megint elmaradt és a színészek nagyon rossz hangulatban tértek vissza a gyárból.

A háromnapos vita lebonyolításának érdekében a Szövetség vezetősége július hó 6-án ülést tartott a vidéki színházak igazgatóival és filmrendezőivel, ahol ismertettük a háromnapos vita jelentőségét és fontosságát. Az igazgatók ezután a megbeszélés után külön-külön társulati ülést tartottak, melyeken minden alkalommal a Szövetség részéről résztvett Marton Endre.

A vita megkezdése előtti napon a vitavezetők ülést tartottak, ahol véglegesen átbeszélték azokat az elvi szempontokat, melyek segítségével a háromnapos vita lebonyolítható. Ezen az ülésen már Gellért Endre helyett, aki fáradtságára és kimerültségére hivatkozva kérte a vitáról való felmentését és Horváth Ferenc helyett, ki prágai utazására hivatkozva lemondott, Both Béla, illetve Szendrő Ferenc vett részt.

A július hó 7-én kezdődő *Vidéki Ünnepi Hetet lezáró háromnapos vita, a szabad elvi kritika és bírálat alapján, magas nivójú volt.* A kemény, de pártszerű kritikák megtették a maguk hatását és sok olyan elvi probléma vetődött fel, illetve tisztázódott, amelyek nemcsak a vidéki, de most már az egész magyar színjátszás további kialakulására is rendkívül nagy jelentőségű lesz. Így pl. felvetődött a fizikai cselekvés kérdése, az expozíció, a lelkiállapot, pozitív hősök és a negatív figurák játszásának kérdése, naturalizmus, illetve a formalizmus kérdése. A komikum kérdése a szocialista drámákban stb. stb. A vidéki színházak tagjai igen nagy számban és élénken vettek

¹⁷⁰ Olvashatatlan az eredetiben.

¹⁷¹ Gorkij, Makszim: *Jegor Bulicsov és a többiek*. Bemutató: Pécsi Nemzeti Színház, 1951. január 21. Rendező: Szendrő József.

¹⁷² Olvashatatlan az eredetiben.

¹⁷³ Olvashatatlan az eredetiben.

¹⁷⁴ Olvashatatlan az eredetiben.

¹⁷⁵ Olvashatatlan az eredetiben.

részt a vitákban, amely végig pártszerű, jó, egészséges hangulatban folyt le. (Ezt bizonyítja a vitákról készült kb. 1000 oldalas jegyzőkönyv.)

Meg kell jegyeznünk, hogy a *Vidéki Színházi Hét megrendezése alatt nem volt egy jó, helyes és szervezett kapcsolatunk a Minisztériummal, sem a Szakszervezettel*. Ennek főokát abban látjuk, hogy az [...] ¹⁷⁶ meghatározott központi irodát nem tudtuk létrehozni. Külön dolgozott a Minisztérium főosztálya, külön dolgozott a Szövetség és a Szakszervezet az egyetlen záróbankett megrendezésén és megszervezésén kívül teljesen távolmaradt úgy az előkészítő munkától, mint a Vidéki Hét lebonyolításától. A Szövetség a háromnapos vitára nem tudta megfelelő módon mozgósítani a pesti színházakat, melynek egyik főakadálya az volt, hogy a Vidéki Hét megindításakor már színházaink egyrésze bezárta kapuit.

A Szövetségnek legközelebbi feladata, hogy a Vidéki Hét tapasztalatait feldolgozza. Egyrészt a háromnapos vita alatt tisztázódott elvi kérdések feldolgozása és annak a Szövetség lapján keresztül nyilvánosságra hozatala, másrészt a következő évre a Vidéki bizottságnak teljes program kidolgozása és annak a szeptemberben megtartandó közgyűlésen való ismertetése.

Budapest, 1951. július 16.

A Szövetség vezetőségének megbízásából:
Marton Endre

Jelzet: MNL OL MNL OL 276. f. 89. cs. 399. őe.

Géppel írt tisztázat, saját kezű aláírással és a szövetség hosszú bélyegzőjével ellátva.

¹⁷⁶ Olvashatatlan az eredetiben.